

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Mercuri

17/29 Iuliu

Ese totu a opt'a di
Pretulu pentru Austria
 pe Iul. - dec. . . . . 4 fl. -
Pentru Romania
 pe Iul. - dec. unu galbenu.

Nr.
25.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.
 unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
 de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

BCU Cluj / Biblioteca Universitară Cluj **DORINTA.**

Ah! d'amu avé, iubito, o insula bogata
 De aeru, de lumina, in spatiu asediata,
 Departe de pamentu ;
 Acolo unde fluturi, cu aripi aurite,
 Se légana adese pe lesele 'nflorite,
 Feriti de mani profane, d'alu iernei rece ventu.

Acolo unde vierme in flóre nu strabate,
 Si-albin'a se adapa din sucuri parfumate
 Totu tempulu peste anu !
 Acolu unde Febus in cale se opresce
 Mai multe óre diu'a, si 'n lume respandesce
 Lumin'a sa curata, din caru-i suveranu !

Acolo unde nóptea pe di nu o ascunde
 Decátu c'unu velu subtîre, prin carele patrunde
 Viétia si placeri ;
 Si unde-a simtî numai cá cineva traiesce,
 Respira acelu aeru, viséza si iubescce,
 E multu mai preferabilu decâtu ori ce averi.

Acolo, singuri numai, frumós'a mea iubita,
 Amu trece impreuna o viétia fericita,
 Condusa de amoru ;
 Si sufletele nóstre, aprinse de iubire,
 Ca clim'a astei insuli, c'a dioriloru zimbire,
 Aru ride totu-dé-una si-aru crede 'n viitor

Amorulu nostru teneru si plinu de infocare,
 Ar fi aci totu teneru si fara pregetare ;
 Elu n'ar imbetrani :
 Ca si camp'i'a verde cu crini si vioarele,
 Ca si albastr'a bolta cu mfile de stele,
 In care si sub care, iubito, amutraí.

A sórelui lucire, a ventului suflare,
 Unu aeru de viétia ce ar esí din mare
 In noi s'aru stracurá,
 Si ne-ar redá junéti'a, ce fugce cu potere ;
 N'amu scí ce este grija, n'amu scí ce e dorere ;
 Amu adormí ferice, ferice ne-amu scolá.

Speranti'a, ca albin'a ce vér'a e hranita
 Din flori pline de miere, din ros'a in florita,
 Si ea se va hrani
 Din florile iubirii, din dulcea poesía,
 Din visele placherii, din sant'a armonia,
 Si câtu vomu fi in viéti'a si dins'a va trai.

Viéti'a nóstra-atuncea va semená, iubita,
 C'o lunga dí de véra, placuta, nesfersíta ;
 Si, când se va lasá
 Asupra nóstra mórtea, cu lucitórea-i cósa,
 Va fi calma ca nóptea, tacuta si sfíosa ;
 Câ-ci i va fi si-ei mila de a ne turburá.

I. C. Fundescu.

DOMNITIA ROSAND'A.

O schitie dramatica in cinci acte.

(Urmare.)

SCENA VII.**Totu aceia, afara de Milescu.**

Barbu: Vorba sê fia! Par' câ numai Grecii ne mananca tiér'a dormindu, bêndu cafea si tragendu din narghelea! Ori câte némuri, ori câte lifte, ori câte leghioi dupa fati'a pamentului, tôte si-gasescu aice pane si sare, culciusiu si haina, afara numai de bietulu romanu. Nu dejaba dîce dîcatórea:

Lêhu-e vulpea, Turcu-e lupulu,
Rusu-e ursulu, ér sermanulu Moldovénulu
Candu-e óia, candu-e vaca!

Codrênu: Aferimu! Bine dîci, capitane Barbule! si-apoi nu este de mirare, dupa ce vedi chiaru pe domniti'a despretiuindu pe boerii pamenteni. Ore n'a vrutu s'óiee Gheorghitia logofetulu? si feciorulu lui Bantasiu? si Udriscea Munténulu?... Ai! ti-ai gasitu!..., a respinsu, a infruntatu, a batjocuritu pe toti, si mi se cununa astadi cu acelu afurisu veneticu de printiu polecescu, bata-lu mam'a focului!

Carlanu: Ên taceti, fratiloru! Vorb'a-i de lupu si lupu-e la usia. Uite câ domniti'a vine incóce cu iubitululu seu. Cum mi se mai dragostescu, dragosti-i-aru .... vream sê dîcu si eu o vorba mare, dar lasa, câ bunu-e Dumnedieu!

Falca: De straini o sê ne péra tierisiór'a, fratiloru! Haidemu la scar'a divanului sê astep-tâmu si pe acelu gura-casca de spataru ... cica omu mare, nepotu domnescu, mancá-l'aru ver-colacii! Vai de procopsél'a, cu care se totu falesce!

Toti: Haidemu! haidemu! (Ese.)

SCENA VIII.**Rosand'a si Coributu**

(se apropia din fundulu gradinei).

Coributu: Nu insedaru se dîce, scump'a mea domniti'a, câ iubirea face pe omu sê cante.

Rosand'a: Sê nu mi-o spui acést'a, printiule, câ-ci celu putînu pana acuma nu mi-ai facutu inca neci unu cantecu, macaru câ te totu laudi cu dragostea dtale.

Coributu: O! déca ar trebui numai atâta pentru ca sê-mi dovedescu iubirea, apoi dovéd'a este gata (Scóte din posunariu o hartia si citesce)

Frundia verde de granata,
Viu din tiéra departata....

Rosand'a (intrerumpendu): Mi-place, printiule, câ ai inceputu curatu romanesce: cu frundia verde....

Coributu: Este vina dtale! Ai sciutu sê me faci Romanu si pe mine. Si-apoi scii bine, domniti'a, câ dascalulu meu de limb'a romanésca a fostu calugarulu Dosofteiu, omulu celu mai invétiatu din tiér'a Moldovei, si care mi-totu spu-neu mercu, câ unu cantecu fara frundia verde este ca unu boeru fara caftanu.

Rosand'a: Ha, ha! Cu alte cuvinte, printiule, dta mi-ai facutu unu cantecu caftanu?

Coributu: Inse si cu anima, cea ce nu au toti boerii.

Rosand'a: Citesce dara; sê-lu vedemu si la anima.

Coributu (cetindu):

Frundia verde de granata,
Viu din tiéra departata,
Ca sê-ti aducu la picióre
O anima iubitóre....

Rosand'a: Adeveratu! Canteculu are si o anima, ba inca iubitóre!... Dar iérta-me, printiule, câ te totu oprescu: me simtiu astadi atâtu de fericita, incâtu mi-vine sê totu vorbescu si sê nu lasu ea sê vorbésca altii. Ciudatu! Ar crede cineva, câ tacerea este pecetea celoru nenorociti. Acuma! sfersiesce canteculu.

Coributu (citindu):

O anima iubitóre,
Chiaru ca o radia din sóre
Candu se lasa pe o flóre...

Rosand'a: Aice ai vrutu sê me lingusiesci, printiule.

Coributu: Cum asié?

Rosand'a: Credeai, de siguru, câ mie totu inca mi-mai placu florile? Nu si nu! De candu am inceputu a me gandí la dta, am uitatu cu totul florari'a... (Coributu i saruta man'a) Dar mai citesce canteculu.

Coributu: Nu, l'am ispravitu, dulcea mea domniti'a.

Rosand'a: Asta-e nemica; mai citesce-lu de la inceputu...

Coributu (citindu):

Frundia verde de granata,
Viu din tiéra...

SCENA IX.**Totu aceia si Saff'a.**

Saff'a (alergandu din fundulu gradinei): Domniti'a! domniti'a!

Rosand'a: Ce este, soro?

Saft'a: Lucruri ciudate, mari'a ta... nu me taie capulu, sê credu ori sê nu credu... se dîce...

Coributu: Ce se dîce?

Saft'a: Sciti câ astadi a sositu la mari'a sa voda unu solu de la hatmanulu cazacescu...

Coributu: Da; unu polcovnicu cu nasulu taiatu intr'o batalia cu ostirile nôstre lesiesci; o batalia, in care noi amu infrantu pe resvratitorii Cazaci de a mersu vestea.... Trebuie sê scii, scump'a mea domnitia, câ acesti Cazaci, acesti Zaporojeni, cum se numescu ei, sunt o adunatura de hoti, de talhari, de mojici, de fugari din tôte partile lumii; pana mai de-unadi ei ne robiau noue ca nisce slugi supusi, inse mai in urma s'au resculatu prin violen'a acestui potlogariu de Hmelnitzchi si l'au redicatu sê le fia hatmanu, au nesocotitu carmuirea lesiesca, si astadi... Dar lasa, câ-i vomu mai invetiá noi! Apoi bine, Safto! ce are a face solulu acestui hatmanu tieranescu? ce pôte sê aibe a face cu domnit'a Rosand'a, cu logodnic'a mea?

Rosand'a: In adeveru, Saftico, eu nu intielegu nemica.

Saft'a: Sê dec Dumnedieu ca sê nu fia nemica, iubit'a mea stapanu; dar se dîce, se spune câ...

Rosand'a si Coributu: Sfersiesce odata! ce se spune?

Saft'a: Me temu sê nu te superi domnitia..

Rosand'a: Nu te teme! Sum pusa pré susu pentru ca sê me pôta atinge vorbele sêu faptele unui solu cazacescu!

Saft'a: Asié dara, s'a respanditu vestea, câ hatmanulu Hmelnitzchi va fi tramisu pe acestu solu la mari'a sa voda ca sê céra man'a...

Rosand'a (cu emotiune): Man'a mea pentru hatmanulu cazacescu?

Saft'a: Ba pentru fiulu seu Timusiu...

Rosand'a (cu indignatiune): Man'a mea?

Coributu: Peste putintia! Ce cutediare!

Saft'a (plecandu capulu): Da, domnitia, man'a maringi tale...

Rosand'a: Pentru cazaculu Timusiu?!

Coributu (apucandu manunchiulu sabiei): Sangele meu ferbe.... Nu me mai stapanescu... Me ducu... me ducu sê taiu nasulu acestui solu....

SCEN'A X.

Totu aceia si Milescu.

Milescu: Ha, ha, ha! N'ai ce sê-i mai tai, printiule! Uitat'ai ôre, câ bietulu omu este cu nasulu taiatu? Si-apoi mari'a sa voda i l'a mai taiatu inca o data peste ceea ce a fostu, respun-

diendu-i verde, câ domnit'a Rosand'a nu e de nasulu feciorului unui hatmanu cazacescu!... Ce de mai nasuri, ha, ha, ha!

Rosand'a: Dîci, vere, câ tat'a n'a primitu cererea cazacului?

Milescu: Mai incape verb'a! firesce câ n'a primit'o, ba inca a infruntatu pe sermanulu polcovnicu ca vai de elu!.. Uite, frate! câtu p'acé erá sê-mi strice o nunta atâtu de frumósa; o nunta, pentru care au venitu cu totu dinadinsulu o suta de mitropolitii din tiér'a grecésca, Erá pecatu, mare pecatu, dieu!

Coributu: Dar fii bunu, boerule spataru, de ne povestescce cu ameruntulu tóta intemplarea.

Milescu: Roibulu, ce mi l'ai daruitu, printiule, si-a scrintitu piciorulu dreptu de dinainte; dar de o camdata nu este verb'a de roibu. Asié dara, solulu cazacescu veni cu obraznicia sê céra ca mari'a sa sê dea pe verisiór'a dupa Timusiu, fiulu hatmanulu Hmelnitzchi. Vod'a dintru antâiu nu sciá ce sê-i respunda; apoi porunci sê sê chiamo toti boerii la divanu, unde m'am intemplatu si eu, si ne întrebâ sîatulu, ce-e de facutu si ce-e de dresu. Noi cu totii amu strigatu intr'unu glasu: Sê nu primesci, mari'a ta, sê nu pleci tiér'a sub voia unui cazacu! sê nu calci cuventulu, ce l'ai datu printiului Coributu! sê nu nenorocesci pe domnit'a!... Numai logofetulu Gheorghitia tacea, inghitiá noduri, facea spume la gura si nu respondea nemica! Atunci mari'a sa voda i dîse cu mania: Ce esti mutu, logofete, candu te intréba nevoi'a tierii? Deci, logofetulu s'a scultatu, si-a resucitu mustéti'a, s'a nitatu róta la toti boerii, apoi atînti privirea dreptu in ochii lui voda si dîse cu verb'a lui cea lata: Me gandescu si eu la nevoi'a tierii, mari'a ta. — Ei, si care ti-este chibsuél'a? dîse érași voda. — Chibsuél'a mea este, mari'a ta, ca sê dai pe domnit'a dupa Timusiu.

Rosand'a (cu despretiu): Nemerniculu!

Coributu (cu furia): Tradatoriulu!

Saft'a: Sciu eu pe unde lu-dóre! Logofetulu nu pôte uitá, câ domnit'a n'a vrutu sê fia logofetésa..

Rosand'a: Si ce a respunsu tat'a, vere?

Milescu: Si-incrétî fruntea, si-incruntá sprencenele, lovî domnesce cu pumnulu in mésa, si dîse: Nu dau pe Rosand'a mea dupa unu cazacu!

Rosand'a: Bunulu meu tata!

SCEN'A XI.

Totu aceia si unu aprodu.

Aprodulu: Pré santi'a sa parintele mitropolitu Varlaamu me tramite sê spunu marieloru

vóstre, câ totulu este gata pentru serbarea nuntei. (Ese)

SCEN'A XII.

Totu aceia afara de aprodu.

Coribulu (iute): Apoi ce mai asteptâmu, scump'a mea domnitia?

Saft'a: Nunt'a e gata...

Milescu: Haidemu!

Rosand'a (care remanea pana acum cufundata in ganduri): Mai stai vere! Ai uitatu sê ne spui respunsulu solului cazacescu la cuvintele lui voda...

Milescu: Hm, o secatura! A dîsu atâta, câ 30,000 de cazaci astépta cu nerebdare ca sê tréca Nistrulu, pentru a aretá Moldoveniloru, cumca fiulu hatmanului loru este vrednicu de a luá si o féta de imperatu.

Rosand'a (turburata): Ce spui, vere!

Coribulu: Sê tréca in buna voia! E lesne de intratu, dar nu sciu cum voru esî, câ-ci me juru pe sabi'a mea...

Rosand'a: Câtá óste avemu noi, vere?

Milescu: De o cam data o nemica tóta. Mai toti voinicii sunt dusi pe la tiéra, fiindu vreme de pace. Dar nu te spáriá, verisióra, se voru tramite porunce pe la parcalabi ca sê stringa ómeni si se va mai scrie si la craiulu Racoczi ca sê ne dee unu ajutoru de ungureni...

Rosand'a: In câtu tempu se póte aduná la olalta óstea nóstra moldovenésca, ca sê fia gata de resboiu?

Milescu: In trei septemani.

Rosand'a: Câtá vreme trebue óre, pentru ca sê sosésca ajutoriulu din Ardélu?

Milescu: O luna.

Rosand'a: In câtu tempu potu intrá cazacii in Moldov'a?

Milescu: Peste trei dîle...

Rosand'a: Dumnedieule!... Du-te, vere; grabesce-te; opresce pe solulu cazacescu; dî-i câ mari'a sa voda si-a schimbatu gandulu; spune-i câ domnit'a Rosand'a primesce a fi soti'a cazacului Timusiu...

Saft'a (frangendu-si manele): Serac'a de mine! Timusiu! Unu slutu!...

Milescu (cu nedomerire): Dta glumesci, verisióra? nu-e asié?

Coribulu: O asemenea gluma n'ar fi la loculu seu, mai alesu in privinti'a unui omu ca mine. Nu sciu, ce trebue sê dîcu? Nu me dumerescu, déca trebue sê credu urechiloru mele?

Rosand'a: Peste trei dîle cazacii voru fi la Iasi; peste trei dîle foculu si sabi'a, pojarulu si macelulu voru pustií Moldov'a; peste trei dîle

copfii voru fi orfani, nevestele — veduve, parintii voru plange fii loru; peste trei dîle... si tóte astea din pricin'a unei nemernice ca mine! Pentru unu visu de dragoste, pentru o nalucire trecátore, pentru o umbra de fericire, eu sê aducu peirea tierii mele! Blastemurile fratiloru mei sê cada pe mine! Viitoriulu meu sê fia claditu pe mormintele romaniloru!... O, nu! neci odata! (Catra Milescu) Du-te, vere: grabesce-te; opresce pe solulu cazacescu... (Catra Coributu) Te-am iubit, printiule; dar tiér'a mai pe susu de tóte! (Se apuca cu manele de peptu) O! acést'a intrece puterile mele... dar ce sê facu! ce sê facu! (Lesîna si cade pe bratiile Saftei.)

SCEN'A XIII.

Totu aceia si capitanulu Carlanu.

Carlanu: Câtesu patru vladicii greci astépta in beserica.

(Cortin'a se lasa.)

(Va urmá.)

B. P. Hajdeu.

FEMEILE IN EVULU MIEDIU.

(Fine.)

Istori'a evului mediu ne aréta mai incolo si de acele femei, de cari e falnicu. Femei religióse, culte si femei brave, [cari au latîtu crestinetatea si au inaintatu cultur'a moderna. In evulu mediu aflâmu femei, carora posteritatea are de a le multumí fórte multu, si cari su-demne deimitatu de femeile din evulu nostru. Dintre acestea au fostu:

Pulcheri'a fét'a lui Arcadiu. Dupa mórtea lui, a guvernatu ea in loculu fratelui seu Teodosiu cu o dreptate si blandétia esemplara, pre la anulu 450. A facutu fórte multu pentru latîrea crestinetâtii, ajutandu preutîmea si besericele si punendu fondulu celoru mai multe claustre. Ea ducea o viétia santa si pia. Dupa mórtea lui Teodosiu s'a marítatu dupa senatorulu Marcianu cu care inse a traitu in casatoria virgina. Beseric'a o stimá ca pre o protectore generósa.

Amalasunt'a fét'a regelui gotu Teodoricu cu nisce semtîri nobile si cu aplicare catra crestinismu, pentru ce s'a si botezatu. Ea admirá cultur'a si artea romana; avea aplicare catra datinele romane si admirá istori'a si trecutul Romei. Pentru acea gotii se portau cu o anti-patía selbateca catra ea. Dupa mórtea frate-so Atalarichu a ajunsu ea la guvernulu si a luatulu langa sine de coajutoriu pe verulu seu Teodatu, care in intielegere cu mai multi fruntasi de a gotiloru a asasinatu-o, temendu-se, câ i-a asupri

OCNA SABIULUI.

silindu-i a se face cu totii crestini. Inse ideile respanse de ca nu preste multi ani au triumfatu câ-ci gotii au inetratu in beserie'a catolica.

Teudelind'a muierea lui Autharis si mai tardiu a lui Agiluf regi longobardi. Ea a fostu, carea a plantatu antâia ôra intre longobardi religiunea crestina. A pusu fundamentulu beserice'i catedrale din Monza, unde s'a pastratu coron'a cea de feru. Acêsta coróna, dupa traditiunile cele vechi a fostu din cuiele, cu cari a fostu restignitu Christu. Fét'a ei Gundeberga asisderea a propagatu religiunea lui Christu cu unu resultatu frumosu, câ-ci nepotulu Teudelindei Aribert a siediutu pe tronulu longobardiloru la anulu 552 ca rege crestinu.

Multe popóre au de a multumí cunoscenti'a salutaria a religiunei crestine unoru femei devotate causei sante. Asié in Rusi'a a latitu crestinetatea muierea lui Vladimiru celu mare, An'a, feta imperatoriului grecescu si sor'a blande'i Theofani'a carea erá cunoscuta de o crestina pia. La poloni asisderea a fostu o prapagatóre zelósá, Dubrawca muierea regelui Miesco. Aceste dóue femei au dusu cunoscenti'a si respectarea crucei pana la títinele pamentului spre miédianópte. La boemi a fostu unu apostolu devotatu, Libuz'a muierea regelui Primislavu. Ea a adusu popi crestini, au ziditu mai multe beserici si claustru.

Totu in acést'a direptiune au lucratu in Dani'a si Svedi'a Edis'a muierea imperatoriului germanu Otone I. carea ducea o viétia santa si esemplara; pentru ce poporulu de la anulu 950 incóce a stimatu-o ca pe o patróna.

Pana acestea femei in partea nordica desiérta a Europei se staruia a implantá religiunea; altele in amédi s'au incerectu de a revocá civilisatiunea romana si sciinti'a grecésca. S'au apucatu de cultivarea sciintieloru. Mathild'a sor'a imperatoriului Otone II. si stariti'a claustrului din Quedlinberg sciea tóte limbele clasice si a remasu de ea o multíme de manuscripte din tóte ramurele sciintieloru.

Hedvig fét'a lui Enricu fratele lui Otone I. a tradusu a multíme de fragmente din autori grecesci. Geberg'a o rudeni'a a Matildei si staritia in claustrulu din Gondersheim asisderea s'a ocupatu cu sciinti'a grecésca. Pe acestu tempu erá in claustrulu din Gondersheim o calugaritia Hrosvit'a carea se ocupá cu poesi'a si inca cu unu resultatu frumosu. Intr'o poesia mai mare scrisa in ritme leonine a glorificatu faptele eroice a lui Otone I, care a servitu de o lectiune placuta intielegintiei de atunci.

Cunigund'a o femeia virtuósá si morala asisderea iubea sciintiele si ajutá beserie'a. Ca muierea imperatorului germano-romanu Enricu, a fundatu episcopi'a din Bamberg, unde a ziditu si o beserica catedrala frumósá. Prin pietate si merite si-a castigatu nume de santa. — Pe terenulu sciintieloru vedemu mai incolo pe Eudochi'a regin'a din Bizantiu, carea a scrisu mai multe opuri. Totu aici a escelatu si An'a Comnenu fét'a imperatoriului Alesiu Comnenu de pe tempulu cruciateloru, o féta frumósá si gratiósá. In Europeni a facutu o impresiune placuta si a lasatu suveniru dulci. A scrisu fórté nimeritu biografi'a tatane-so si alte fragmente istorice.

In seclulu alu XI, candu in Rom'a si Itali'a religiunea erá decadiuta si moralitatea esilata, societatea dejosita, au aparutu dóue femei italiene, ca doi luceferi pe orisonulu intunecosu, contesele Beatrice si Mathild'a de Tusci'a cari cu a loru ivire au infrenatu pasiunile si au ucisu peccatele uritióse. Au ajutatu partid'a „patoreniloru“, carea voiá a revocá moralitatea antica si a restabilí religiunea adeverata. — Mathild'a nu s'a maritatu, numai ca posesiunile ei sê remana pontificelui romanu, din cari sê edifice beserice'i, claustru si scóle poporale.

Acestea posesiuni au fostu in Toscan'a mai multe orasie si fortaretie, mai incolo Moden'a, Reggio, Parm'a, Mantu'a, Piacenz'a si Veron'a. Déca provedinti'a din candu in candu nu ar fi tramisu nisce femei de acestea, ôre nu s'ar' fi degeneratu societatea omenéscá de totu?!

In acêsta direptiune a lucratu Iren'a din Bizantiu, carea s'a maritatu dupa imperatoriulu germanu Filipu. In orientu a fostu esemplulu moralitatii si a blandetiei. Dupa ce a mersu in apusu a trecutu la beserie'a apusana rom. cath. Apusenii-i admirau frumseti'a si delicateti'a. Iubea sciintiele si artele frumóse, pentru a caroru inflorire a facutu fórté multu.

In juniu 21. 1298 a muritu Filipu si peste dóue lune l'a urmatu si fidel'a Iren'a carea a lúatu numele Maria, candu a trecutu la beserie'a apusana. A muritu in fortareti'a Staufen. A lasatu dupa sine o suvenire placuta; memori'a i-a fostu binecuventata de posteritate si cantata de mai multi poeti. Asié „Walther von der Vogelweide“ aduc adu-si a minte de ea, serie „Dincolo de clastrulu Lorch, de unde de pe colin'a suridietóre poti cautá pintre bradii verdi la valea amicabile, acolo langa strabunulu Hohenstauf se odichnesce Maria (Iren'a) din Greci'a, ros'a fara spini, turtureu'a doiósa.“

Prin imbratiosiarea religiunei si sórtei tiereniloru si-a castigatu renume Ringala, a dóu'a

muiere a lui Alesandru celu bunu domnulu Moldaviei. A fostu in adeveru o romana démna de numele ce-lu purtá. O femeia pia si religiósa carea stimá beseric'a, iubea poporulu ca o mama dulce si facea totu ce-i erá cu potintia pentru fericirea lui. Poporulu o adorá si memori'a i-a pastratu multu tempu. Ea a edificatu monastirea de la Bisterti'a si Moldaviti'a. A indemnatu pe Alesandru de a redicatu episcopiele de la Romanu, Radautiu si metropoli'a de la Suciav'a. Si-iubea copíii pe cari i-a crescutu in pietate si semtiu nationalu. Ea e unu luceferu in istori'a Moldavei pe carea potu se-o imiteze tóte romanele posteritáti, câ-ci e démna! Déca in tempurile primitive a desvoltarii sentiului nationale provedinti'a a datu romaniloru de aceste femei, acum, candu ide'a e realizata, cu câtu mai multu trebe, ca romanele se fia zelóse si devotate causei nationale si a relegiunei. Deci frumóse romane, impliniti-ve chiamarea santa! Desvoltati spiritulu natiunalu, inanitati cultur'a nationale, ca se fiti demne de numele frumosu ce-lu portati si de stramósiele vóstre, cari privescu asupra-ve! — Generos'a Ringala la morte a fostu nefericita, câ-ci a muritu prin sugrumare de fiulu ei vitrégú Elia, care prin fapt'a acésta négra a voitu a castigá domni'a Moldaviei la anulu 1433.

In Moldavi'a a mai fostu o femeia, carea s'a santítu a serví religiunei, acésta a fostu Mari'a frumós'a muiere a lui Elia Voda. Pe acestu tempu pe scaunulu pontificalu siedea Eugeniu a VI, care s'a incercatu de a latinisá beseric'a resariténa, pentru ce la Florenti'a a si tienutu unu sinodu generalu in 1439. Si Mari'a, cugetandu, câ-si implinesce misiunea, amblá din satu in satu, de la monastire la monastire, propagandu, câ numai prin „unire cu beseric'a Romei ti-poti castigá mantuinti'a sufletului si odichn'a eterna.“ Tóte inzedaru! Romanii au remasu constanti in relegiunea lor resaritena mostenita din tempurile vechi. Unu documentu, câ pre romanu cu nemicu nu-lu poti despoiá decatra relegiune si natiunalitate! Cea mai mara pedeca a aflu, Mari'a in calugarulu Teocsistu, care a arsu tóte cartile cele latine. Mari'a a fostu condusa de o idea inalta a unificá religiunea, dar n'a cunoscutu natur'a romanului. A muritu nemultiumita, vedindu, câ nu i su implinesce dorinti'a.

In religiune, putemu díce pana la superstiune séu bigotía a escelatu Elisabet'a fét'a regelui magiaru Andreiu II. carea s'a maritatu dupa Ludovicu IV. grafulu Turingiei. Barbatulu ei a mersu la Jerusalimu cu cruciatele si guvernulu Turingiei a venitu in manele lui Enricu

Raspe. Acesta a facutu mai multe fara de legi in contra religiósei Elisabet'a, alesu dupa ce Ludovicu a muritu la Otraneto. Elisabeta s'a retrasu in fortareti'a Wartburg, unde cu rugatiuni si cu postu tienea penitentia. Si-a denegatu in urma si copíii, nu voiá a gustá fericire pamentésca. Nu vinea in atingere cu nime, numai cu unu cavaleru, care intocma ca ea erá de bigotu, cu Vorgul'a. A repausatu in anulu 1231 si nu preste multu beseric'a rom. cath. a canonisatu-o si numeratu intre patrónelle tieriei sub numele „sant'a Elisabeta.“

Evulu mediu a fostu primavér'a desvoltarii universale; totu ce a produsu a fostu simplu si naturalu si totu odata a fostu primavér'a frumsetiei, carea erá simpla, câ-ci atunci maiestri'a nu erá asié inaintata, gustulu asié finu si toilet'a nu erá perfectiunata. Istori'a evului mediu ne vorbesce despre femei frumóse si incantátóre cari in adeveru au trebuitu se fi fostu asié, dupace nu se precepea la toilette cu cari dor' siar' fi pututu suplení defectele.

In frumsetia dupa istoria si traditiune si mai deosebi dupa scrietorii si poetii contempurani a escelatu Agnes Bernauer, o femeia cu o frumsetia poetice muierea principelui Adalbertu din München. Mai renumita a fostu Clara Dattin o féta cu o frumsetia seducatore si cu o voce sirenica, candu cantá pre toti ascultatorii i seducea. S'a nascutu in Augsburg din parinti sermani, dar' frumseti'a i-a castigatu rangul si fericire.

S'a maritatu dupa principele Fridericu invingatoriulu, pre care l'a sedusu cu gratiele-i rapitore. Erá frumósa ca unu idealu cum numai si-pote omulu imaginá cu ochi veneti si peru auriu. Poporulu i-a pastratu multu suvenirea, facandu despre ea povesti poporale.

Asisderea a remasu traditiune despre frumseti'a Rosamunde Clifford amores'a regelui anglesu Enricu II si despre Mortimea amores'a regelui Eduardu II.

Istori'a evului mediu ne arata si de acelea femei, cari abatandu-se de la chiamarea femeiesca au luat sabi'a in mana si s'au luptatu ca ori care cavaleru. Dintre acest'a a fostu Joan'a D'Arc o féta de tieranu, carea credindu, câ ea are o misiune supranaturala a liberá Franci'a de supremati'a Anglesiloru s'a pusu in fruntea óstei si prin faptele-i miraculose in scurtu tempu a scosu pre neamicu din tíera. Istori'a acestei fete miraculose si nefericite e cunoscuta frumóseloru cetitore din cursulu din anulu trecutulu „Familiei.“ Spre rusinea Francesiloru si a Anglesiloru

a fostu judecatu la mórte la anulu 1431.30-a maiu. Asisderea eroica a fostu Donn'a Mari'a Pachew muierea nobilelui Podila din Spani'a care in sculara nobililoru contr'a regelui Carolu I. a comisu fapte demne de unu erou. Nobilimea fu invinsa la Vilalar, si multi judecati la morte, intre acestia a fostu si Podila barbatulu Donnei la anulu 1521. Eroic'a femeia plina de amaratiune si ura in contra regelui s'a pusu in fruntea remasítiei nobililoru si a resistatu barbatesce óstei regale. Cu pucini ostasi si nobili s'a retrasu in fortaréti'a Toledo, unde s'a aparatu 6 septemani aratandu, câ o femeia pasionata e capace de a se resbuná in feliurite moduri. — Spaniolii, cari si de almentrenea credu in superstitiuni vorbeau despre ea, ce a remasu si in traditiunile loru, ca despre o vrajitóre, carea e in relatiune cu spiritele necurate si cu acaroru ajutoriu comite fapte neindatenate unei femei.

Acestea caractere femeiesci, pe cari le-am atinsu pe scurtu, ne dau o icóna via despre starea femeiloru in evulu miediu. Ele au facutu multu pentru latírea crestinatâiiti si pentru desvoltarea culturai universale, pentru perfectionarea gustului si a frumosului. Am vediutu caractere devotate si demne de imitandu. Deci imitati-le si desvoltati cultur'a si sentiulu natiunalu, frumoése romane, pentru ca o posteritate recunoscatóre ve va binecuventá memori'a!

Alesandru Onaciu.

DESPRE MUSICA SI DANTIU.

Music'a este o tema, cu melodii divine, care prin sublimitatea suneteloru sale ni incanta simtiemintele animei, éra dantiulu prin farmeculu suneteloru sentimentale, ni atrage corpulu spre miscári gratíóse, ce ne aventa la fericirea placerii si ilusiunei.

Nu sum atátu de ferice, ca strabatendu prin velulu artei musicale, sê potu desbate cu dreptu despre dins'a, dar totusi voiu incercá dupa potintia a vorbí ceva despre artea natiunei mele in musica si dantiu.

Esperinti'a m'a invetiatu, câ puclicu nostru nu pretiuesce de dupa meritu artea nóstra musicala, ca tóte câ melodífile nóstre natiunale poporale la ori ce ocasiuni si la ori ce productiuni facu efectu pré placutu.

Cu ocasiunea unei productiuni musicale romane in Pesta, unu profesoru magiaru de musica, incantatu de dulcéti'a frumóseloru mēlodii romane, mi s'a dechiaratu, câ mersulu lui

Mihaiu e mai grandiosu, decátu renumitulu mersu alui Rakotzi. Chiar asié cu dreptu potemu díce, câ „Roman'a“ e unu dantiu plinu de grátiositate, ce impresiunéza romanului entusiasmu, si strainului suprindere placuta. Unu directoru gimnasialu sasu di Sabíiu mi-spunea a dese ori, câ valsulu nemtiescu e o frementatura tocita, precandu Roman'a este unu adeveratu dantiu de salonu.

Deci fara de a fi preocupatu, eu sum de acea convingere firma, câ music'a si dantiulu nostru bine produse, sunt atátu de frumoése, si posiedu spresiunile carapteristice ale limbagiului musicalu intr'acelu modu, câtu teme mai incantátóre pentru a compune si cultivá tieseturele musicale, una mai insufletítóre si arteficiósa decátu alta, la conlocuitorii nostri nu gasimu; pentru aceea avemu si dreptu a fi mandrii de acés-t'a avere natiunala.

Considerandu inse câ secolulu alu 19-lea a facutu unu avantajiu amirabilu in artea musicala, câ prunculu séu fetiti'a din fragedelei teneretie se cresce in musica, si la intrare in ori-ce case, fortepianulu, ne intimpina cu necesitate sa imperativa, — câ popórele culte asié dícendu diumetatea vietii o petrecu in eserciarea si ascultarea musicai in diferite moduri, câ music'a, limbagiulu celu mai nobilu alu animei, este factorele principalu spre cultivarea popóreloru, câ omulu fara musica nu traesce pre deplinu, deci considerendu tóte acestea, atunci pre langa tóta frumseti'a musicai nóstre, fara indoieála potemu sê ne dechiarámu, câ music'a nóstra e fórte inapoiata, si câ se afla inca in stadiulu primitivu.

Da, amabila cetitóre, de câte ori avui norocire a frudiari piesele musicale, cari se afla pe fortepianulu frumóseloru romane: de atâtea ori me intristai, negasindu intre notele espuse, decátu numai trei-patru bucâti romanesci.

Lucru naturalu.

Music'a si dantiulu natiunalu sunt cu atátu mai neplacute, cu câtu mai putínu ne deprindemu cu dinsele; si de voimu a ne desvinovatí de acésta nepasare, vomu aduce de argumentu, câ nu avemu piese natiunale puse pre note, si dantiurile natiunale nu le jóca nime, pentru câ nu sunt placute séu póte neci de moda, ér si déca avemu câte-va piese puse pre note, acele sunt numai bucâti de dantiu si ca atari sunt stricatóre inaintárii fundamentale in musica.

(Finea va urmá.)

Ioane Siepetianu.

„Poesii noue.“

De I. C. Fundescu, Bucuresti 1868, pretiulu doi lei noi.

Vi marturisescu, stimatii mei cetitori, că cu sfiela me apusu sê scriu aceste orduri. Sfiel'a mea provine de acolo, ca nu cumva prin cutediarea mea sê-mi atragu ur'a unui mare Mogulu alu literaturêi romane, pentru că mi-am bagatu lingur'a, unde nu mi ferbe ol'a, sêu mai bine, pentru că m'am amestecat in meseri'a lui. Da, pentru că a critică reu, este mestesiugulu dlui Titu Maiorescu. Si eu o spunu din capulu locului, că critic'a mea presinte va fi defectuosa, lipsindu-mi atâtu spatiulu, câtu si tempulu. Si chiar ast'a e deosebirea intre mine si intre dlu Maiorescu. Eu adeca spunu inainte ca sê vi puneti pof'ta 'n cuiu de cumva sperati ceva lucru mare, — ér dlu Maiorescu promite descoperiri grandiose si in urma dupa multa framentare se nasce unu siorece ridiculosu, precum spune proverbiulu latinu. Dn'a sa inse neci atunce nu recunósce, că ne-a pacalitu. Nu. Trebuie sê vina altulu si sê-i spuna acel'a, că tôte definitiunile sale estetice, propuse cu atât'a aeru de erudit, sunt nesce plagiatore, sunt decopiate din criticii germani. (A se vedé critic'a unei critice de Ar. Densusianu in „Federatiune.“)

Si sfiel'a mea se maresce si prin aceea, că-ci vedu cumca istotiulu nostru compilatoriu si eruditulu nostru decopiatoriu nu mai înceta cruciad'a sa in contra diuareloru romanesci din Austri'a, si astfelu in presinte dsa binevoindu prégratiosu a ne onorá sêu mai bine onerá cu atentiunca sa, inea va diari si acestu articulandru, si atunce nu va aseptá neci aceea, ca sê moriu, (cum a facut'o cu Barnuti,) ci de asta data dóra va avé curagiulu a me espedá inea de viu in lumea cealalta, unde toti literatii traescu in fratietate, si unde nimene nu descopere inaintea publicului plagiatorele altuia.

Intr'aceea inse, ierte-me dlu Maiorescu, ca de asta-data sê facu si cu o mica recensiu. Trebuie s'o facu asta. Mi-am datu parol'a.

In lun'a trecuta aparú la Bucuresti e colectiune de poesii, intitulata: „Poesii noi“ (noue) de I. C. Fundescu.

Impregiurarea, că de asta-data inea si diuariulu „Romanulu“ — care de alta-data nu are locu in colónelo-i spatióse pentru nimica ce privesce miscarea literaria, artistica si sociala romana — a sacratu mai diece síre acestei colectiuni, me facú sê frundiarecu cu o interesare incordata cartea dlui Fundescu.

Cartea se imparte in trei parti: 1) poesii intime 2) politice si 3) satirice. Studiai fía-care parte in specialu, si in urma venii la acea conclusiune, că autorulu are mai multa vocatiune pentru poesii din partea prima.

Fara indoicla, dlu Fundescu are unu talentu ne-disputabilu. Poesiile sale sunt usióre, simple si placute. Isvorite din o anima sincera si simtítóre, ele voru produce unu efeptu suavu in tôte animele nestricate. Limb'a intr'insele e curata romanésca, usióra de intielesu, cadintiele sunt destulu de armoniósse, si technic'a corecta.

Numai o mica observatiune sê-mi permita autorulu. Sê se ferésca de exageratiuni. Poetulu neci in sborulu celu mai temerariu alu fantasiei sale nu póte sê cante idei imposibile si nerealisabile. Celu-ce nu observa acést'a regula trage a supra sa tóta rigórea sen-

tintiei: de la sublimu pana la ridicolu e numai unu pasiu.

In poes'ia intitulata „Fii a mea“ poetulu nostru comite cele mai mari gresieli in privinti'a acést'a. Ascultati numai câte-va síre din stof'a a dóu'a:

Asiu face sê te aléga universulu de regina,
Sê se 'nchine l'alu teu nume totu ce este pe pamentu.
Florile cele frumóse, cele mai stralucítóre
Asiu face sê-si plece fruntea, candu prin ele te-ar vedé,
Si paraele sê scotia canturi dulci, farmecatóre,
Tóte 'n coru sê te salute — d'ai voi sê fii a mea.

Câte imposibilitáti bombastice in siese síre! Ar pati-o autorulu, de cumva amantasa i-ar respunde: „E bine, scumpulu meu, vreu sê fiu a ta, inse mai antáiu fâ-mi tôte câte promiti aice!“ Nu sciu cum ar poté esoperá, ca universulu sê o alega de regina, ca la alu ei nume sê se 'nchine totu ce este pamentu, ca florile sê-si plece fruntea vedindu-o, si ca paraele se scótia canturi (!) dulci, salutátóre.

Asiu poté sê citezu aice mai multe exageratiuni de feliulu acesta din cartea dlui Fundescu. Inse ar fi de prisosu. De siguru autoriulu le va gasi insu-si, si de alta-data se va ferí de ele.

Dar sê trocemu la piesele singuratice!

Cartea se incepe cu sentimental'a poesía „Amorulu mumei,“ carea e pré nimerita, — urméza „Dorintia“ reprodusa in nrulu presinte alu acestei foi, — „Canteculu“ e frumosu, dar numai decátu ni revóca in memoria o poesía a lui Heine, tradusa si in romanesc, — „Copil'a si amorulu“ nu mi place, mitologi'a vechia nu mai corespunde spiritului tempului de acuma, — „Ferice de acel'a“ e o inspiratiune intru adeveru poetica, nu me potu retiené sê nu ve citezu dóne strófe:

Ferice de acel'a, ce póte sê-ti vorbésca
Si rece ca o piétra sê stea in fati'a ta,
Acel'a care póte in ochi sê te privésca . . .

Si far'a tromurá.

Dar eu privindu la tine, totu sangele-mi inghiatia;
Ca unu columbu se bate in pieptu anim'a mea;
Si vócea mi se stinge, in fati'a-mi e o cétia . . .

Nu potu a mai vedé.

Urméza pies'a „Fii a mea,“ ce ar fi pré frumósa, de cumva n'ar geme de imposibilitáti, — „Despartírea“ e un'a dintre bucatíle cele mai pretióse ale lirei romane, — „Ferice, ferice“ e unu suspinu inadusítu, poetulu plange, dar nu scimu pentru ce? — „La Rhin“ esceleza numai prin tenhic'a sa, — „Canta pastoriulu“ oda fara neci unu pretiu, — „Ce e mai frumosu ca albulu,“ o filosofare silita, — „La o rosa oflita“ e frumósica, — „In ce stâ viéti'a,“ trad. de O. Hugo, e pré frumósa, — „Pe albumu“ ar fi trebuitu sê remana numai in albulu respectivei, — „Pe lacu“ e frumósa, — „O consolare“ s'a scrisu fara inspiratiune, — „La o turturica“ sujetu cantatu de multi poeti, — „Dómnei Matild'a Pascali“, sonetulu acést'a nu sciu cum a ratecitu aice, — „Ce mai doresci?“ imitatiune dupa cunoscut'a poesía a lui Heine, inse fara sarcasmulu aceleia, — „Gândulu“ contiene multe idei poetice, — „Domnisiórei“ s'a creatu in momentu fericitu, — „Haiduculu“ merita a fi cetitu, — „Fét'a si baiatulu“ — „Unu suspinu amaru,“ — si „Unei fete june“ sunt frumosiele, — „Malvin'a“ e cam lunga, inse interesanta si lucrata cu gustu artistica, — „Unei femei“ nu are neci unu pretiu, — „Totu pentru Mari“ e o piesa plina de simtieminte fragede, — „Lacului Lemanu“ a succesu autoriului, — „Unei june fete“ e frumósica, — „Despartírea“ e frumósa, e pré nimeritu refrenulu acést'a:

Ah! me ducu, me ducu departe!
Dare-ar inse Domnedieu
P'acci carii ne desparte
Sé-i ajunga chinulu meu!

Dóue poesii mai contine partea acést'a, unu „Sonetu dsiórei Angelica Moro si „Amicului meu E. Petrescu“, — ambele de unu pretiu inferioru.

Poesiile politice sunt tóte multu putfnu succese, — ceea ce nu se póte díce si despre cele satirice, dintre cari unele sunt neintielese, pré obscure.

Si cu aceste am finitu observatiunile mele a supra colectiunii dlui Fundescu. Mi-pare reu, câ spatiulu nu mi-a permis a scrie despre unele poesii ceva mai specialu.

Regretu câ autoriulu a lasatu afara din cartea sa frumós'a poesia „Floríc'a“ publicata in anulu trecut si in fói'a acést'a.

Incheiu aceste orduri, gratulandu autoriului si poftindu-i diligintia si studiu la frumosulu seu talentu.

Spinu Ghimpescu.

Teatru natiunalu.

Timisó'r'a 20 juliu. Dílele trecute celebrulu nostru artistu dramaticu, dl M. Pascali, directorulu societă-tiíi dramatice din Bucuresci, petrecú in midiloculu nostru.

Caus'a venirii dsale fu de a face pasii necesari pentru a poté arangiá trei representári in teatrulu de aice.

Romanii lu-intimpinara cu caldura si-lu asigurara de concursulu lor materialu.

Representári se voru incepe in septeman'a veni-tóre, despre cari credu câ-ti va scrie altulu.

Aradu 21 juliu. Cu bucuría ti-impertesiescu, câ dl M. Pascali va visitá si orasiulu nostru cu trup'a sa dramatica.

Dupa acordulu incheiatu cu directorulu teatrulu de aice a si deschisu unu abonamentu pe siese repre-sentári teatrale romane.

Aceste representári se voru dá in 1. 4. 6. 8. 11 si 14 augustu calind. nou.

Sum convinsu, câ publiculu nostru de aice si din giuru va concurge in numeru mare la aceste repre-sentári

Ocn'a Sabiului.

(Cu ilustratiune pe pag. 293.)

In Transilvani'a, patri'a mineraleloru, tesaurulu celu mai mare e sarea, câ-ci in acést'a atátu e de avu-ta, incátu n'are parecchia, nu numai in Europa, dar in tóta lumea.

Fiindu intru atáta de abundanta in sare, se intie-lege, câ neci isvórele de apa sarata nu-i lipsecu.

Pana acuma s'au descoperitu de aceste vr'o 120, afara de minele cele multe de sare parasite, cari adi sunt pline de apa sarata, si se folesescu ca scalde de sare.

Unulu, din cele mai insemnate locuri abundante in sare din Transilvani'a e si Ocn'a Sabiului; unu ora-sielu ce numera aprópe la 3500 de locuitori si e inde-partatu de Sabiu abié de o óra, estinsu pe o vale placuta, in partea careia de catra miédiadi-resaritu sunt delurile si minele de sare.

Pe langa minele cele de sare, e vestita inca Ocn'a Sabifului si pentru lacurile de sare, cari s'au formatu in loculu mineloru cutrupite si carea inprepiurare aréta, câ cultivarea minelor de sare de aici a inffloritu inca si mai de multu.

Inca in secululu trecut, s'a straportatu sarea de aici cu carale pana la Soimusiu, si de aici mai incolo prin tóta Ungari'a.

Afara de minele grandióse, mai are si scalde de sare fórte frumóse si bune. Aceste inse in mai mare parte le folesescu numai locuitorii de prin pregiuru si din apropiare.

Nu potu se nu amintescu, câ in vêrfulu dealului se afla unu lacu, in care ap'a intru atáta e de grósa de sare incátu omulu neci nu se cufunda.

CE E NOU?

* * * (*Diet'a Ungariei.*) In siedinti'a de la 27 juliu se desbatú rogarea procurorului de statu, de a poté int-ent'á procesu de presa dlui Alesandru Romanu, redac-torulu alu diariului „Federatiunea.“ Siedinti'a ast'a fu un'a dintre cele mai sgomotóse. Dlu Hodosiu propuse, ca sé ce tiparésca tóte aclusele, séu déca acést'a nu s'ar primí, sé se cetésca. La votisare cadiura ambele propu-neri, si la motiunea lui Somosy, spriginita si de Deák, se primí, ca actele sé se cetésca in siedintia secreta, la care nu asista neci jurnalisti, neci stenografi, si despre care nu se duce neci protocolu. Redeschidindu-se sie-dinti'a Hodosiu propuse, ca de óra ce articolií incrimina-ti nu contienú delictu de presa, casa respingandu rogarea procurorului de statu, sé tréca la ordinea dílei. Dintre deputatii romani vorbira in cestiunea acést'a domnii Babesiu, Borlea, Medanu, Macelariu, Vladu si Tincu. In fine dupa o dezbateru lunga si impacienta se facú votisare si maioritaea a votatu contra propunerii lui Hodosiu. Asié dara procurorulu de statu capetá im-poterinea ceruta dr a poté intentá procesu de presa dlui A. Romanu.

* * * (*Dlu Pascali*) ipeuna cu intrég'a sa societate se bucura pretotindene de o ospitalitate adeveratu ro-manésca si fratiésca. Representátiile acestei societáti te-atrale, carea dupa toti corespundintii nostri e la innal-tímea misiunii sale, sunt cercetate in tóte locurile de unu publicu numerosu. Voindu a satisfice si noi o dor-intia a st. nostru publicu, anuntiámu cu placere, câ in numerulu venitoriu vomu publicá portretulu si biogra-ffia alui Pascali.

* * * (*Domnulu Romaniloru*) Alteti'a sa Carolu I., precum scriu foile straine, peste putfnu tempu are sé sosésca in Transilvania, la scaldele de la Tusnadu, unde i s'a si inchiriatu localitátiile necesarie.

* * * (*O generositate romanésca.*) Celebrulu nostru barbatu de statu, dl Mihaiu Cogolniceanu, cu oca-siunea trecerii salo prin capitala Ungariei dede éراسi unu testimoniu despre patriotismulu seu adeveratu, lasandu dóue-dieci de galbeni napoleoniani pentru ajutorarea teneriloru nostri mai lipsiti la universitate de aice. Sa-

tisfacemu o detorintia pré placuta, rostindu in numele teneriloru ajutorati, generosului barbatu multiamita publica. Pest'a 20. iuliu 1868. Comitetul distribui-toriu.

△ (*Despre tenerulu Petru (arageorgevicu)*) care de presentu petrece la scadele de la Carlsbad, se provestese urmatórea anecdota. Tenerulu principe voindu a face o dechiaratiune in foile din Vien'a contra faime-loru, cari lu-amesteca si pe elu cu casulu de la Belgradu si nesciindu chiaru bine limb'a germana; s'a intorsu catra unu diuaristu ca se i-o faca elu dechiaratiunea acést'a. Respectivulu diuaristu pñtru scrierea acestoru orduri a cerutu 1000 fl. „Da dóra nu esci nebulu! — a disu principele — cá atunci dta ar trebuí se capeti pñtru o noveleta barem 20,000.“ — „Aceea o scriu din convingere“, i-a respunsu diuaristulu.

△ (*In Prag'a*) in decursu de 25 de díle pe cinci redactori de la foile boheme i-au condamnatu, — luandu-i la olalta pe toti, — la o pedépsa banala de 11,550 fl. si la temnitia — éra laolalta luati — de 76 de luni. In urm'a acesteia multi au de cugetu se incépa in Berlinu a redi giá o fóia, in care se póta desbata fara restrangere cauzele boheme.

△ (*In dílele trecute*) a peritu de aici din Pest'a unu Beniczky cu numele, care in 1848 a fostu colonelu in armata ungréscá, si de atunci nu se mai afla; pe langa tóte, cá cércá toti in tóte partile dupa elu.

△ (*O scena cam comica*) s'a intemplat cu oca-siunea adunarii generale a societátii de asiguratiune din Triestu. Unu actionariu a propusu ca militariloru si preotiloru se nu li fia iertata asigurarea vietii. Propunerea si-a motivat'o estmodu: Dupa cum s'e vede, nu peste multu va fi resbelu, si asié viéti'a ostasiloru e fórté dubia, si prin acést'a societatea ar avé a suferi mari scaderi; ér' preotii (s'e intielege cá cei catolici) pñtru aceea s'e nu se priméscá, ca scopulu solidu a asociatiunei se nu suferé mustrare de consciintia; cá ci dupa cum se scie, preotii — traindu mai virtosu totu in placeri — traiescu multu, si asié trebue se platéscá multu tempu competinti'a prescrisa in statute, ar plati adeca cu multu mai multu ca alti muritori; si acést'a ar' cam vatevá scopulu nobilu a societátii. La acést'a cei de fatia au risu bine. — Dupa acést'a s'a sculatu unu altulu si voindu a-lu combate, estmodu a dísu; fiindu viéti'a militariloru nesigura, éra a preotiloru sigura, se complanéza un'a cu alta; si asié s'e se priméscá asigurările ambiloru. Pe acést'a apoi au risu si mai bine.

* * (*Dlu consil. Bologna*) intr'un'a din siedintiele Asociatiunii transilvane facu o propunere pré interesanta, ca adeca s'e se infiintieze subcomitete séu reuniuni tienutali, si s'e se denuméscá unu agentu alu Asociatiunii in fia-care comuna curatu séu mestecatu romanéscá. Comitetulu primí cu caldura propunerea acést'a si esmitendu o comisiune pñtru desbaterea ei, acést'a facu unu regulamentu, care se va substerne viitórei adunári generale.

* * (*A esítu de sub tipariu*) si ni s'a tramisu: „Cuventári besericesci, compuse si edate de Mihaiu Nagy, canonicu lectore alu diecesei gr. e, a Lugosiului. Tomulu I. Pre dominecele postului mare si câte-va serbatori mai insemnate. Tragemu atentiunea preotiloru nostri a supra acestui opu, care li va sierbí ca ajutoriu la implinirea frumósei loru misiuni.

Din strainetate.

△ (*Victoru Hugo*) celebrulu literatu francesu, a finitu acum de curundu o drama, la carea luca de 30 de ani. Titlulu dramei acesteia e: „Madame de Maintenon.“

△ (*Caldura mare*) In Angli'a asié o caldura este, cátu nu s'a mai pomenitu. Suprafati'a mării e plina de plante de apa, ce numai sub zón'a ferbinte a indatinatu a se intemplá. Evaporarea apei mestecata cu fumurile si vapórele fabriceloru asié o ferbintiéla producu, incátu locuitorii din Londra abié mai potu umblá diu'a pe stráde.

△ (*Chicago*) Rapediunea cu carea se aredica Americ'a, se póte inchipui si din esemplulu urmatoriu. Chicago, care inainte de ast'a abié cu câte-va diecenii, nu erá alta decátu o colonie de armata postata la finitulu civilisatiunei, astadi numera 300,000 de locuitori. Pe stradele principale, asié edificii si palatie sunt, ca cari, abié mai gasesci in New-York si Washington. Pe tóta diu'a 28 de trasuri sosescu la statiunea generala a cálii ferate.

△ (*Din istori'a avutiei*) o fóia din Berlinu insíra urmatórele. Cas'a Hesse-Mitchel, care are bance in Berlinu, Londra si Parisu e abié de 14. ani; inainte de aceea firm'a Hesse-Mithel erá numai pe fatiad'a unei negutiatorii cam de rendu. Hesse e de origine din Hollandi'a si dintru inceputu a umblatu din orasiu in orasiu, din satu in satu cu dantele si cu materii de lana. In 1832 a ajunsu la Marsailles cu 12,000 franci, si aici, in strad'a matroziloru a deschisu o negutiatoria de obiecte de nutritumtu spre celu mai mare necasu a lui Mitchel, care mai de de multu avea totu in aceea strada, asisderea o astfeliu de negutiatoria. Dintru inceputu erau inimici de mórté unulu altuia, dar pñtru aceea le mergea bine si unuia si altuia. In 1834. s'au mai luatú de capu pñtru esarendarea unei ospetarii de langa portu. Ambii voiau s'e-lu iee. Dar s'au inpacatu asié ca s'e-lu iee in companie, si aici s'a vediutu mai antaiu firm'a Hesse-Mitchel. Afara de acést'a s'au mai ocupatu si cu alte multe specule, si le-au mersu totu bine, pana ce in 1840, ospetari'a a fostu de totulu proprietatea loru. In 1843 au deschisu o banca de schimbu mai mica. Dupa acést'a, din ce in ce s'au totu mai inavutítu. Hesse in 1847 a luatú fét'a unui negutiatoriu din Berlinu cu carea a capetatu ca zestre 200,000 de taleri. In 1853, firm'a Hesse Mitchel, a ajunsu in Berlinu, unde, in cercurile negutiatoresci se bucurá de o fama buna. Pe tempulu acela, firm'a Hesse-Mitchel, dispunea de 4 milióne de taleri. Cumca acuma pana unde au dus'o nu se scie cu siguritate, inse cumca se totu aredica se vede si de acolo, cá inainte de trei ani au deschisu banca in Parisu, ér esttempu in Londra.

△ (*Orasiu afumatu*) Foile americane scriu despre Pittsburgu urmatórele: Orasiulu acést'a ce stá curatu numai din fabrici, atáta e de plinu de fumu, de aburi de carbuni si de pulveru de cenusia, incátu neci unde nu poti aflá, neci celu mai micu locu, care se nu fie plinu cu aceste. Locuitorii abié in o distantia marisóra de la orasiu potu ajunge s'e guste aerulu curatu, traiescu, se misca si dormu in fumu; in plamani, in ochi si in busiunare sunt plini de fumu. Dóue dieci si siepte de ani de candu Pittsburgulu n'a vediutu radi'a sórelui. Damele folosescu pulveru de carbune, ca s'e-si conser-

veze pielea totu fina. La tôte coltiurile stradeloru sunt gramedi de prunci si fete, cu sponghi'a uda in mani, ca se spele pe cei afumati. La feréstr'a postei, espeditorulu numai de pe tonu conósce ómenii, câ-ci fati'a nu li-o póte deosebí de fumulu celu cumplitu. Déca unu copilu, se departa numai de siese pasi de parintii sei, atunci nu-i mai nimeresce. In Pittsburgu totu insulu e in jele, pentru câ toti sunt inbracati in vestminte negre, ma plane vestminte albe neci nu conoscu. Adesea se intempla si aceea, câ Dumnedieu scie pe cine saruta omulu, cugetandu in fumulu celu inmensu a fi ceva dîna incantátore. Inainte de doi ani a si ninsu, si a pusu capetu asemenariloru poetiloru, câ-ci néu'a a fostu négra. Si tiesetur'a cea fina de painginu, inca o straforma fumulu si aburulu celu cumplitu, in materia tare.

△ (*Scandelele de parlamentu.*) par' câ sunt la ordinea dílei. Nu de multu in parlamentulu din Melbourne, (Australia) doi deputati s'au palmuitu cum se cade, in laintrulu camerei. Ast'a inse, inca nu li-au fostu de ajunsu, fara unulu s'a dusu afara de si-a adusu o bâta buna, si asié de nou s'a apucatu de colegulu seu. Mai cam asié unu casu s'a intemplantu de curundu si in parlamentulu italianu. Escandu-se o disputa cam infocata intre doi deputati, unulu din drépta, altulu din stanga, a supra esarendârii monopolíului de tabacu, Musati a vorbitu in favorulu guvernului. Ér Serno a strigatu: „Nu-ti credu dateloru dtale, pentru câ din fabricele de tabacu ti-ai umplutu busunarele pre bine.“ Presiedintele l'a provocatu pe Serno sê-si retraga cuvintele. „Acést'a e dreptu! — a strigatu Serno — de candu e opritu ca aici sê nu se spuna dreptatea?“ — Musati: „Calumnia!“ Serno: „Acee a calumnia ce ai scosu acuma din gura!“ Presiedintele róga pe Serno sê taca. Serno: „Ma numitu calumniatoriu, si cum se suferu eu acést'a de la unu omu ca Musati.“ — Musati: „Mi-ai atacatu onórea.“ — Serno: „Nu vorbí de asié ceva. Eu documentediú cea ce am dísu.“ Dupa acést'a apoi s'au inceputu si mai grobu a se atacá unulu pe altulu; ma s'au si injuratu in unu modu scandalosu, numai atâta au lipsitu, câ nu s'au si batutu.

△ (*Aristocrati'a din Mosca*) de multu inca, a facutu din contribuii o fundatiune, pentru ajutorarea nobilimei decadiute. Fundatiunea acést'a pana in 1-a iuniu a. c. a fostu data pe interese ca sê se marésca, éra acuma s'a inceputu ajutorarea. Impartirea ajutóreloru se manipuléza de o comisiune de cinci insi, cari s'au deodligatu prin cuventu de onóre, câ nu voru descoperi nimenui numele recurentiloru. In iuniu au ajunsu 132 de suplice, in iuliu 200, si comisiunea in restempulu acestu de dóue luni, a inpartitu 2780 ruple aristocratiloru decadiuti.

△ (*Balletu grandiosu.*) Mollevay, renumitulu balletistu incarunfitu in merite pentru balletu, cascigate pe scenele teatreloru din capitalele Americi a plecatu cu compani'a sa spre Europ'a. Aici va tiené mai multe productiuni in Parisu si in Londra. Compani'a sa constá din 200 de persóne si o musica fôrte laudata. Mollevay este acum de vro 30 de in fruntea balletului, si din societatea sa au esitu mai multe balletiste renumite. Productiunile sale voru fi curatu numai productiuni de

balletu si in sfer'a acést'a neci unu teatru nu-lu intrece. Mollevay a indatinatu a dá in fieste care sesonu si câte unu albumu, in care sunt portretele totororu membriloru societátii, si cu acést'a face bune specule, câ-ci pintre portrele ballerineloru mai sunt si portretele altorú dame, cari dorescu, ca sê le ajunga portretulu si prin alte tieri. Ca adausu la albumulu acést'a, totu deuna adauge si istori'a mai insemnata a unuia si alteia dintre ballerine, si câ care pe cine si-a cascigatu de sotiu, respective care dupa cine s'a marítatu. Albumurile aceste le-a mai tramisu si pana acuma prin Parisu si Londra, si totu deuna au avutu o trecere fôrte buna.

Gácitura de semne.

De Rosa Ardeleanu.

;e-a+iu li .eš* *u ,e +u!△a △ișu
 --='in.* *e !△o=i +a=a 'n +eșișu,
 a +iu +u!△a ;iș ușu +u+—ișu ;
 □eš; =ei □e△c □ai :ușu ;i.ișu.

Deslegarea gáciturei de siacu din nr. 22.

Nu crede totu de una ceea ce tu audi,
 Nu iubi totu de una ceea ce tu vedi,
 Nu dá totu de una ceea ce tu ai,
 Nu fá totu deuna ceea ce tu poti.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele : Érsili'a Magdu, Laura Jonescu, Ana Birdeanu, Luisa Murgu.

Deslegarea gáciturei din nr. 21. o mai primiramu de la dna : Luis'a Murgu n. Balcu.

POST'A REDACTIUNEI.

Borodulu mare. Cele dóne tablouri s'au espedatu la locurile respective conformu adreselor.

„Resbunarea.“ Novela, se va publicá, inse numai ceva-si mai tardíorn. Ataro articulu enciclopedicu amu poté folosi mai de graba.

Beiusiu. Tablourile se dau numai pronumerantiloru, „Familiiei.“ Dispuneti dara de florinulu tramisu!

Dni A. Onaciu. Sosít'a epistola nó stra tramisa in septe-man'a trecuta?

Proprietariu, redactoru respundia riu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a típarita in Pest'a 1868. prin Alesandru Kocsi. Piatí'a de pesci Nr. 9.